

més crítics perquè ha passat la nostra institució, lliurada al judici apassionat dels qui unien a la rancúnia vers ell, odis més profunds a ço que l'INSTITUT ha representat en el renaixement científic de Catalunya. D'aquell article memorable publicat en el *Journal des Débats* volem transcriure ací unes quantes ratlles, tot planyent-nos de no poder expressar amb la força de la seva frase el nostre agraïment: «L'INSTITUT ha tingut el mèrit d'aplegar-los (els seus homes) en un ambient favorable a l'eclosió de tan belles obres; ell — segons hom diu enllà dels Pirineus — ha fomentat el zel, l'esperit crític, els mètodes sans. Quan hom considera ço que ha realitzat en una quinzena d'anys, els fruits que ha collit, les llavors triades que ha confiat a un terreny generós i racionalment parat, el menys que pot dir-se és que l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS fa honor al seu país».

Entre les seves nombroses obres, la que dibuixa més sa intel·ligència i son caràcter és *L'Archéologie du moyen âge et ses méthodes*, que ha fortament contribuït al vigor científic de les recerques sobre l'art medieval. Res més precís que les seves crítiques, en les quals ni un matís no se li escapa. Les consideracions generals de sos raonaments i les majors de sos silogismes hi són ordenades i metoditzades, i el conjunt esdevé un tractat profund de mètode que M. Prou qualifica de «veritable introducció als estudis arqueològics». Aquest mètode, qui primer se l'imposà fou ell mateix en les seves obres. Res més precís que les seves descripcions i conclusions, on cada valor és sospesada amb el rigorisme d'un estudi matemàtic. Així eren també les seves crítiques, on la justícia era cuidada amb una precisió extraordinària tant en l'elogi com en l'objecció, feta de vegades amb passió continguda.

Aquell home de veu dolça i amable, d'aire humil, que havia recorregut tot el Pireneu amb son sac a l'esquena, fotografiant i dibuixant, dedicat a la pacífica tasca d'arxiver, cultivador de les coses que semblen inactuals, era un polemista formidable. M. Vitry, president de la *Société des Antiquaires de France*, dibuixava aquest aspecte de la seva personalitat: «Prompte a l'atac i a la polèmica, Brutails discutia fàcilment, no sense asperesa, la ploma a la mà, car una desgraciada malaltia el feia poc a propòsit per a la discussió com per a l'ensenyament oral. Ell prengué part en totes les grans qüestions arqueològiques del nostre temps sobre Moriensal, sobre Saint-Philibert de Grandlieu, sobre Saint-Front de Périgueux, argumentant amb vigor i sense mida per ço que ell creia ésser la veritat.» Fa alguns mesos rebíem, encara, açí una lletra seva contradint qualche hipòtesi que no li plavia amb una vivacitat d'agressió que demanà «qualque atenuació abans d'ésser utilitzada.»

Recordem la darrera vegada que vam dinar amb ell en la intimitat amb uns pocs amics arqueòlegs, com ell, medievalistes, amb quin esperit agressiu excitava a combatre unes teories que s'oposaven a les tradicionals franceses sobre l'origen de l'escultura romànica de l'arquitectura gòtica. Tan mateix aqueixa força viva de la seva discussió anava acompanyada de son saber, de son meditat estudi i de son esperit fonament cristià, ple de justícia i de bondadosa fortalesa.

M. Brutails nat en 1859, moria a darrers de l'any 1925. Catalunya ha perdut en ell un gran savi i un bon i autoritzat amic, i el nostre INSTITUT un home que li feia honor amb la seva autoritat, reconeguda per tot el món. — J. P. C. i F. V. T.

Felip Pedrell

L'il·lustre mestre Felip Pedrell, nat a Tortosa en 19 febrer de 1841, moria a Barcelona a 19 dies del mes d'agost de l'any 1922. En fer memòria de l'eminent mestre, recordem amb agraïment el gest noble del nostre musicòleg, el qual ja en vida, l'any 1918, havia fet ofrena de la seva biblioteca musical a l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. Al morir, ens deixava encara la resta dels seus llibres i manuscrits i feia hereu de la seva producció musical, morta que fos la seva afillada Na Elvira Alonso i Ferràn, al mateix INSTITUT, en l'ANUARI del qual, ell havia tan amorosament col·laborat.

El mestre Pedrell, el patriarca de la música hispànica fou el capdavanter i el creador de l'art musical modern dins la Península. Ell fou encara l'introducció i el propulsor dels estudis de la música històrica i de la musicologia, en general, entre nosaltres. En aquest punt recordem només les obres següents, deixant de banda molts estudis i articles publicats en diferents revistes i periòdics (1).

(1) Qui vulgui donar-se compte detallat de la producció pedrelliana vegi el *Catàleg revisat* per mà del mestre Pedrell que hom publicà en el volum d'*Escritos Heortásticos*. (Tortosa, 1911.)
Aquest Catàleg el publicava encara el professor Alfred Reiff en *Archiv für Musikwissenschaft* del 1921.

Felip Pedrell

Des del 1882: *Salterio Sacro-Hispano*, revista fundada per ell a Barcelona prenent per model la *Musica Sacra* de Proske a Ratisbona. Hi publicà música vella dels segles XVI-XVIII.

Des de 1888: *Ilustración Musical Hispano-Americana* on publicà el *Diccionario técnico de la Música* i el *Diccionario biográfico y bibliográfico de música y escritores de música*.

1888: *Los Músicos Españoles antiguos y modernos en sus libros*. Tomo I. (Barcelona, Torres i Seguí).

1892: *Nuestra Música en el siglo XV*. Conferència a l'Ateneu Barcelonès donada a 11 d'octubre pel IV Centenari del descobriment d'Amèrica.

1893: 3 Conferències al mateix Ateneu en les quals parlà sobre l'obra musical de Palestrina i Victòria.

1894: Començà l'antologia en 8 volums *Hispaniae Schola Musica Sacra*, amb obres de Christoforus Morales, Franciscus Guerrero, Ginez Pérez, Antonio de Cabezón, etc.

Diccionario Técnico de la Música (Barcelona, Víctor Berdós).

1896-1899: *La Música religiosa en España*, revista mensual portaveu de l'Asociación y Capilla Isidoriana.

1896-1903: Professor de la «Escuela de Estudios Superiores» en l'Ateneu de Madrid on parlà de la Història i Estètica de la Música, de la cançó, drama, etc.

1897: *Diccionario Biográfico y Bibliográfico de Músicos y escritores de música españoles, portugueses e hispano-americanos antiguos y modernos* (Barcelona, Berdós); lletres A-G.

1897-98: *Teatro lírico Español anterior al siglo XIX*. (La Coruña, Berea y Comp.ª) 5 vols. amb «Tonadillas, Zarzuelas, Comedias, Bailes, Cuatros i Tonadas» dels segles XVII i XVIII.

1900: *Folk-lore musical castillan du XVIème siècle* en *Sammelbände der Internationalen Musik-Gesellschaft*.

1901: *Emporio científico e histórico de Organografía musical antigua española* (Barcelona, Juan Gili).

La fête d'Elche ou le drame lyrique La Mort et l'Assomption de la Vierge en els esmentats *Sammelbände der IMG*.

1902: Començà les *Quincenas musicales* a «*La Vanguardia*» de Barcelona.

Thomae Ludovici Victoria Abulensis. Opera omnia (Lipsiae, Breitkopf & Haertel); I-VIII.

1903: *Indigénisme musical du Théâtre espagnol du XVIIème siècle* en *Sammelbände der IMG*.

1904-1910: *Músichs vells de la terra* en la *Revista Musical Catalana*.

1905: 3.ª època de *Salterio Sacro-Hispano*, on publicà «Cantigas», polifonia i orgue del segle XVI.

1906: *La cançó popular catalana, la lírica nacionalizada y l'Obra de l'Orfeó Català* (Barcelona, Neotipia).

Musicalerías (Valencia, Sempere).

La Festa d'Elche ou le drame lyrique espagnol «Le Trépas et l'Assomption de la Vierge» (París, Schola Cantorum).

1907: *Dos músichs cinchcentistes catalans [Vila, Brudieu] cantors d'Ausias March* (ANUARI DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, 1907).

1908: *Antología de organistas clásicos españoles*, 2 vols. (ss. XVI-XVIII).

- 1909: *Catàlech de la Biblioteca Musical de la Diputació de Barcelona*, 2 vols.
Joan I d'Aragó, compositor (Estudis Universitaris Catalans i en «Riemann-Festschrift».
L'Eglogue: «La forêt sans amour» de Lope de Vega, et la musique et les musiciens du théâtre de Calderon, en *Sammelbände der IMG.*
Comentarios a una carta inédita de Victoria, en *Revista Musical de Bilbao* y, en francès, en *Sammelbände der IMG.*
 1910: *Músicos contemporáneos y de otros tiempos. Estudios de vulgarización*. Primera serie. (París, Ollendorf.)
 1911: *Jornadas de Arte (1841-1891)*, autobiografia. (París, Ollendorf.)
Orientaciones (1892-1902). Continuació de l'anterior.
 1918-1922: *Cancionero Musical popular español*, I-IV (Valls, Castells).
 1922: *Jornadas postreras (1903-1912)* darrera part de l'autobiografia.

Lluís Marian Vidal (1842-1922)

Amb la mort de l'enginyer i eminent geòleg Lluís Marian Vidal, Catalunya perdia un dels seus prehistoriadors més benemèrits, en realitat el primer que començà d'investigar metòdicament els nostres temps primitius. Portat als estudis prehistòrics des de la geologia, en la qual fou un veritable mestre, d'autoritat reconeguda fins a l'estranger, des de mitjans de l'últim terç de la passada centúria, començà d'inquirir en els seus viatges geològics l'existència de coves i de sepulcres megalítics. Ell en descobrí nombrosos de les terres lleidatanes i gironines, els publicava curosament, així com excavà diferents coves dels massissos del centre de la comarca de Lleyda (cova del Tabac de Camarassa; cova Negra, de Tragó de Noguera; cova del Foric, d'Os de Balaguer, etc.), fent sempre les seves excavacions amb rigorós mètode científic, llavors desconegut totalment a Catalunya en les investigacions prehistòriques. Don Lluís M. Vidal, en tots els seus viatges, no deixà mai de cercar els indicis prehistòrics, procurant al mateix temps mantenir-se al corrent dels treballs estrangers. Així quan amb la fundació de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS es començà de pensar en organitzar seriosament la investigació de la Prehistòria catalana (mort Mn. Font i Sagué, el seu deixeble que havia començat d'explorar els jaciments de Capellades, juntament amb el seu descobridor Dr. Romaní), D. Lluís M. Vidal fou la persona obligada per encarregar-se'n. A aquesta nova fase de l'activitat del Sr. Vidal pertanyen les seves excavacions a l'Abric Romaní i a l'estació Agut, de Capellades, l'estudi de les pintures de Cogul, així com el de les col·leccions del Museu de Sabadell, acabat de fundar i que s'apressà de visitar. Llavors començà de treballar juntament amb un altre distingit investigador, al qual la nostra prehistòria deu també molt, don Manuel Cazorro. Fruit d'aquesta col·laboració, sovint amb l'ajuda d'altres entusiastes, que després continuaren llurs treballs a l'INSTITUT, els Srs. Colominas i Pallarès, foren diverses excavacions profitoses. D'aquest temps en què s'inicia ja una investigació en més gran escala són l'exploració de noves coves, i l'acabament d'algunes que abans el Sr. Vidal no havia pogut acabar d'explorar. Esmenten sobre tot l'excavació de la important estació solutriana de Sant Julià de Ramis. Entre tant, el Sr. Vidal havia estat el consultor obligat de tots els aficionats als estudis prehistòrics a la nostra terra i havia intervingut utilíssimament per a la ciència, en l'excavació de la Cova Fonda de Salamó (anomenada també de Vilabella) i en la de la cova de Santa Creu d'Olorde. Malauradament l'edat i l'estat delicat de la seva salut no li permeteren ja més d'emprendre personalment els treballs d'excavació, però ell fou dels qui més féu present a l'INSTITUT la necessitat d'organitzar un servei regular d'investigacions prehistòriques, com del 1915 ençà funciona ja normalment. Però fins en la seva vellesa no deixà mai de conrear la prehistòria; dels últims anys de la seva vida daten els seus descobriments de roques a Campmany, amb gravats d'estilitzacions humanes neolítiques, com les de les últimes fases de l'art rupestre peninsular, descobriments fets durant els seus sojorns estivals a la seva finca d'Agullana.

La bibliografia nutrida i variada de Lluís M. Vidal, establerta pel seu deixeble Mn. J. R. Bataller (*Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, XXXII, 1922, pp. 119-125) reflexa la seva gran activitat manifestada en diverses direccions. Perquè, ultra la seva obra com a prehistoriador, el Sr. Vidal és una personalitat que fa època en la investigació de la geologia i paleontologia de Catalunya, que es pot dir que a ell deu, ultra el curós estudi dels seus diferents problemes, la sistematització dels seus resultats. Però ni amb això s'acaba la llista dels seus grans mèrits: limitem-nos a citar la seva brillant gestió com a enginyer de mines i les seves obres filan-